

Dit profiel dient gelezen, geïnterpreteerd en gebruikt te worden in combinatie met de leeswijzer, waarin de noodzakelijke uitleg van de verschillende paragrafen vermeld is.

Taigarietgans (*Anser fabalis*) (A039)⁷

1. Status:

Niet in Bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn. Voor Natura 2000 relevant als niet-broedvogel.

2. Kenschets

Beschrijving: De taigarietgans is groter dan de toendrarietgans. Ganzenvangers noemen de taigarietgans vanwege zijn lange grotendeels gele snavel 'geelbek'. De taigarietgans overwintert hoofdzakelijk langs de Oostzee in Polen, Duitsland en Zweden. Kleine deelpopulaties overwinteren jaarlijks, ook in zachte winters, in Nederland, maar vooral bij strenge kou verschijnen de 'geelbekken' in grotere aantallen in Nederland.

Relatief belang binnen Europa: De broedgebieden van in Nederland overwinterende taigarietganzen strekken zich uit van Noord-Scandinavie tot ver oostelijk achter de Oeral in het stroomgebied van de Ob. Deze populatie overwintert in NW-Europa en wordt geschat op 100.000 vogels. In de periode 2000-2004 overwinterde gemiddeld omstreeks 3% daarvan in Nederland.

3. Ecologische vereisten

Leefgebied: In tegenstelling tot de andere ganzensoorten in Nederland in de winter komt de taigarietgans vaak voor in de nabijheid van natte heide- en hoogveengebieden en beek- en rivierdalen in Oost- en Zuid-Nederland. Plaatselijk komen taigarietganzen ook voor in grootschalige agrarische gebieden zoals in Zuidelijk Flevoland en in voormalige veenontginningen in de Gronings-Drentse Veenkoloniën. Tijdens strenge winters, tegenwoordig minder voorkomend dan in de afgelopen decennia, zijn er grotere aantallen van deze soort in ons land aanwezig en dan hebben ze een ruimere verspreiding dan gewoonlijk. Dit komt door 'instroming' vanuit andere streken. De taigarietgans komt meer dan andere ganzensoorten ook voor in tamelijk besloten landschappen. De soort kent vaste 'traditionele' slaappleaatsen en voedselterreinen. De voedselpleaatsen liggen meestal tot op ongeveer 15 km afstand van de slaappleaats met soms uitschieters tot op 30 km afstand. Op de traditionele pleisterpleaatsen vormen de taigarietganzen vaak aparte groepen. Op andere pleaatsen komen ze in kleine aantallen voor en vormen ze gemengde groepen met de talrijkere toendrarietgans. Langs de oostgrens van ons land, vooral in het Bargerveen en de Engbertsdijksvennen, is sprake van uitwisseling van taigarietganzen tussen pleisterpleaatsen in Duitsland en Nederland. Slaappleaatsen zijn meestal gelegen in veenplassen, heidevennen, vloeivelden, (dode) rivierarmen of ondergelopen uiterwaarden en beekdalen.

Voedsel: De taigarietgans is een planteneter en foerageert voornamelijk op gras, maar soms ook op stoppelvelden van mais en op oogstresten van suikerbieten en aardappelen.

Rust: Zowel op slaappleaatsen als voedselterreinen is de taigarietgans gevoelig voor menselijke verstoring. Als belangrijkste bronnen van verstoring gelden laagvliegende (sport)vliegtuigen, helikopters en agrarische werkzaamheden. Plaatselijk worden ook (drijf)jachten en recreatie, vooral met paragliders, als verstoringbron aangemerkt. Windmolens, wegen en bebouwing beïnvloeden verspreiding op pleisterpleaatsen. Het effect is afhankelijk van het algemene patroon

⁷ Heeft dezelfde Europese code (A039) als de toendrarietgans, omdat beide typen op Europees niveau als één soort beschouwd worden

van schuwheid van de ganzen. Ze zijn minder schuw bij een langdurig stoppen van de jacht. Ook andere plaatselijke omstandigheden hebben invloed op het versturende effect, bijv. de voedselsituatie en de precieze aard van de verstoringbron. Specifieke verstoringafstanden voor de taigarietgans zijn onbekend, maar waarschijnlijk zijn deze vergelijkbaar met die van de toendrarietgans, grauwe gans en kolgans. De grootste gemeten verstoringafstand is dan 900 m bij windmolens. Doorgaans gelden echter verstoringafstanden van 300-600 m (bij windmolens), 250-300 m (bij wegen) en 150 m (bij gebouwen). Door de specifieke binding van slaapplekken en voedselterreinen bij de taigarietgans werkt verstoring op de slaapplekken door in het gebruik van de voedselterreinen. Windmolenparken en hoogspanningsleidingen werken waarschijnlijk als barrières voor de pendelbewegingen tussen voedselrein en slaapplek.

4. Huidig voorkomen

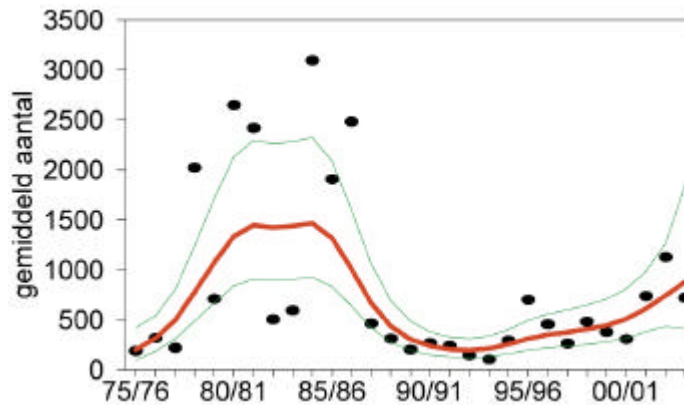
De taigarietgans komt vooral voor in Drenthe en Brabant, maar bij strenge koude ook op veel plaatsen in het rivierengebied.

Verspreidingskaart taigarietgans

5. Beoordeling landelijke staat van instandhouding

Trends in Nederland: De aantallen van de taigarietganspopulatie is stabiel gedurende de laatste dertig jaar. Wel zijn er aanwijzingen dat de taigarietgans vóór de Tweede Wereldoorlog veel talrijker was in Nederland.

Aantalsontwikkeling taigarietgans

Recente ontwikkelingen: De taigarietgans was relatief talrijk in een aantal strenge winters tussen 1980-1990. Door de grote schommelingen in aantallen kan de trend vanaf 1981 niet bepaald worden. Na 1994 bestaat een significante matig stijgende trend.

Beoordelingsaspect natuurlijk verspreidingsgebied: gunstig
In de laatste twintig jaar is de verspreiding van de taigarietgans niet wezenlijk veranderd.

Beoordelingsaspect populatie: gunstig
De taigarietganspopulatie lijkt stabiel, mogelijk neemt het aantal iets toe.

Beoordelingsaspect leefgebied: gunstig.
De omvang en de kwaliteit van voor de taigarietgans geschikt leefgebied nemen niet wezenlijk af.

Beoordelingsaspect toekomstperspectief: gunstig
Het is niet te verwachten dat de omstandigheden voor de taigarietgans wezenlijk zullen verslechteren. De verwachte klimaatverandering met toenemende zachte winters kan er echter op termijn toe leiden dat de taigarietgans in steeds mindere mate in Nederland opduikt, en rond de Oostzee zal blijven overwinteren.

Landelijke instandhoudingsdoelstelling: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 650 vogels (seizoensgemiddelde).

Streefbeeld bij de landelijke instandhoudingsdoelstelling: Behoud van de huidige situatie is voldoende voor deze soort.

Oordeel: gunstig

Beoordeling Staat van Instandhouding		
Aspect	1981	2004
Verspreiding	gunstig	gunstig
Populatie	gunstig	gunstig
Leefgebied	gunstig	gunstig
Toekomst	gunstig	gunstig
Eindoordeel	gunstig	gunstig

6. Bronnen

- Bergh L.M.J. van den, 1979. Over het voorkomen van Taigarietganzen *Anser f. fabalis* in het stroomgebied van de grote rivieren in de winter van 1978/79. Het Vogeljaar 27: 118-123.
- Bergh L.M.J. van den, 1985. Het voorkomen van de Taigarietgans *Anser fabalis fabalis* in Nederland. Limosa 58: 17-22.
- Burgers, J., J.J. Smit & H. van der Voet, 1991. Origins and systematics of two types of Bean Goose *Anser fabalis* (Latham, 1787) wintering in The Netherlands. Ardea 79: 307-315.
- Ebbinghe B.S., Müskens G.J.D.M., Oord J.D., Beintema A.J. & van den Brink N.W. 2000. Stuurbaarheid van ganzen door verjaging en flankerende jacht rondom het ganzenopvanggebied Oost-Dongeradeel (Friesland) in 1999-2000. Alterra-rapport 128. Alterra, Wageningen.
- Feenstra H. 1998. Ganzen op en nabij het Fochteloërveen 1993-1998. Rapport Vereniging Natuurmonumenten.
- Koffijberg K., Voslamber B. & van Winden E. 1997. Ganzen en zwanen in Nederland: overzicht van pleisterplaatsen in de periode 1985-94. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- Kowallik C. 2002. Auswirkungen von Windenergieanlagen, Straßen und Gebäuden auf die Raumnutzung von Nonnengänsen und ein Prognose-Verfahren zur Konfliktbewertung. Doctoraalverslag, Carl von Ossietzky Universiteit Oldenburg, Oldenburg.
- Madsen J. & Fox A.D. 1995. Impacts of hunting disturbance on waterbirds - a review. Wildl. Biol. 1: 193-207.
- Madsen J., Cracknell G. & Fox A.D. (eds) 1999. Goose populations in the western Palearctic: a review of status and distribution. Wetlands International Special Publication 48/NERI, Wageningen/Rønde.
- Schreiber M. 2000. Windkraftanlagen als Störquellen für Gastvögel. In: Winkelbrandt A., Bless R., Herbert M., Kröger K., Merck T., Netz-Gerten B., Schiller J., Schubert S. & Schweppe-Kraft B. (eds), Empfehlungen des Bundesamtes für Naturschutz zu naturschutzverträglichen Windkraftanlagen. Bundesamt für Naturschutz, Bonn-Bad Godesberg.
- Wille V. 2000. Grenzen der Anpassungsfähigkeit überwinternder Wildgänse an anthropogene Nutzungen. PhD Thesis, Univ. Osnabrück. Cuvillier, Göttingen.